בבית הדין הארצי לעבודה

בירושלים

עע"ג 28146-04-23

1. **עזבון המנוחה וילמה שירה שמואל ז"ל, [redacted] על ידי יורשיה**
2. **יוסף עידן שמואל, [redacted]**
3. **לירז שמואל, [redacted]**
4. **גיא גיל שמואל, [redacted]**

כולם ע"י ב"כ רענן קריב

[redacted]

המערערים

נ ג ד

קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ

(בניהול מיוחד) ח.פ 520020505

ע"י ב"כ עוה"ד אלישע שור, מיכל גונן ואח'

ממשרד ש. הורוביץ ושות'

[redacted]

המשיבה

מדינת ישראל – הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

באמצעות ב"כ עו"ד מפרקליטות המדינה – המחלקה למשפט העבודה

שדרות וולפסון 2, קריית הממשלה ע"ש דוד בן גוריון

ירושלים, ת"ד 49029, מיקוד 9149001

טלפון: 073-3928129 ; פקס': 02-6462809

נתבקשה עמדתה

עמדה משלימה מטעם הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

בהתאם להחלטת בית הדין הנכבד מיום 2.7.2025, ולארכה שניתנה, מוגשת בזאת עמדה משלימה מטעם מדינת ישראל – הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "**הממונה**") ביחס לפסק הדין בע"א 8990/22 מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ נ' ינקוביץ (פורסם בנבו, 26.6.25) (להלן: "**פסק הדין**" או "**עניין מנורה-ינקוביץ**") העוסק, בין היתר, ב-"טיב הזכות בכספי הפנסיה" והשלכותיו על המחלוקת בהליך זה.

עו"ד ענבר בלש

סגנית במחלקה למשפט העבודה

פרקליטות המדינה

היום: 20 ביולי, 2025

א. <u>תמצית דבר</u>

1. בעמדתו מיום 18.8.2024 (להלן: "**עמדת הממונה**") וכן במסגרת הדיון שנערך ביום 4.11.2024, עמד הממונה על כך שבענייננו רלוונטי סעיף 48 לתקנון האחיד (תיקון מס' 10) מחודש פברואר 2017 (להלן – "**התקנון האחיד**"), אשר עוסק במקרה שקיימת למבוטח זכאות לקצבה, תוך פירוט התנאים שרק בהתקיימותם המבוטח רשאי לבחור <u>בחריג</u> ולמשוך כספים שנצברו בחשבונו בקרן (חלף קבלת קצבה), וחלון הזמנים שעומד לרשותו לעשות כן.

2. בעניינו, המנוחה, גב' וילמה שירה שמואל ז"ל (להלן – "**המנוחה**") הגיעה לגיל קצבת זקנה ב-01/2017. על פי פסק הדין קמא[1] המנוחה לא הגישה לקרן הפנסיה בקשה לדחיית מועד הזכאות הראשון לקבלת קצבת זקנה או בקשה למשיכת כספים עד לתום 60 הימים ממועד זכאותה לקצבת זקנה. בנסיבות אלה, "האירוע המזכה" בעניינה של המנוחה הוא עצם הגיעה לגיל קצבת זקנה. אירוע מזכה זה שינה את מעמדה של המנוחה ממבוטחת לפנסיונרית.

3. אשר על כן, אין בפני המנוחה כל אפשרות למשוך את הכספים שנצברו בקרן בסכום חד פעמי לפי סעיף 48 לתקנון האחיד וכך גם אין ליורשי המנוחה זכות למשיכת הכספים לפי סעיף 49(ה) לתקנון האחיד.

4. **כפי שיפורט להלן, פסק הדין בעניין מנורה ינקוביץ תומך בעמדת הממונה.**

5. בפסק הדין מבחין כב' השופט גרוסקופף בין המועד שבו הוקנו כספי הפנסיה לנאמן לבין המועד שבו מומשו כספי הפנסיה לטובת הנאמן, וקובע כי "**זכותו של העמית-המבוטח לקבלת כספי הפנסיה מקרן הפנסיה, קופת הגמל או חברת הביטוח פוקעת עם מותו, ובד בבד משוריינת זכותם העצמאית של הנהנים על פי תנאי ההסדר הפנסיוני לאותם כספים. לפיכך, אף אם זכויות החייב בכספי הפנסיה הוקנו לנאמן או הועברו לניהולו עם ההכרזה על החייב כחדל פירעון, משלא מומשו כספי הפנסיה לטובת הנאמן עוד בחיי החייב, זכות החייב לקבלתם חדלה מלהתקיים עם מותו**".[2]

6. בעניינו, בנסיבות בהן אירע אירוע מזכה בעצם הגיעה של המנוחה לגיל קצבת זקנה, ומשלא הגישה בקשה לדחות את יציאתה לקצבה ולא הגישה בקשה למשיכת כספים בחלון הזמנים העומד לרשותה, היה הלכה למעשה <u>מימוש</u> של כספי הפנסיה בהתאם להסדר הפנסיוני עוד בחייה של העמיתה המנוחה. על כן, <u>על פי תנאי ההסדר הפנסיוני</u>, יורשי המנוחה אינם זכאים לקבל סכום הוני מהקרן בהתאם לסעיף 49(ה) לתקנון האחיד.

ב. <u>תקציר סעיפי התקנון האחיד הרלוונטיים</u>

7. סעיף 48 לתקנון האחיד עוסק במקרה שקיימת למבוטח זכאות לקצבה, תוך פירוט התנאים שרק בהתקיימותם המבוטח רשאי לבחור <u>בחריג</u> ולמשוך כספים שנצברו בחשבונו בקרן (חלף קבלת קצבה), וקביעה מפורשת של המועד האחרון שניתן לעשות כן (סעיף 48(ב)).

8. סעיף 48(ב) קובע, בין היתר, כי אם עברו שישים ימים מחודש הזכאות הראשון של המבוטח לקצבת זקנה או שישים ימים מהמועד בו נותקו יחסי עובד ומעביד בין המבוטח לבין המעביד האחרון שביטח אותו בקרן, לפי המועד המאוחר מבניהם, <u>אין הוא רשאי למשוך את הכספים שנצברו בקרן</u>.

---

[1] פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב (כב' השופט אורן שגב) מיום 16.2.2023 בתיק שמספרו ק"ג 5368-01-21.

[2] סעיף 55 לפסק הדין.

9. לעומת זאת, סעיף 49(ה) קובע כי אם נפטר מבוטח, למעט נכה הזכאי לקבל קצבה, ואין לו שארים – יהיו יורשיו זכאים לקבל סכום הוני מהקרן. רוצה לומר, סעיף זה עוסק במקרה של התזרת כספים כאשר <u>אין למבוטח כלל זכאות לקצבה</u>.

10. **תנאי הזכאות לקבלת קצבה קבועים בסעיף 9 לתקנון האחיד.** לפי סעיף זה, די בכך שהמבוטח הגיע לגיל קצבת זקנה (סעיף קטן 9(1)), צבר מספיק חודשי ביטוח כנדרש או צבר זכאות לקצבת זקנה העולה על קצבת המינימום (סעיף קטן 9(2)) ולא משך לאחר המועד הקובע כספים כלשהם מחשבונו בקרן, או מקרן ותיקה אחרת שבהסדר (סעיף קטן 9(3)), על מנת שתקום לו זכאות לקצבת הזקנה.

11. בהתאם לפרק א' של התקנון האחיד (הגדרות ופרשנות), "גיל קצבת זקנה" מוגדר כ– "גיל כאמור בנספח א' לתקנון בהתאם למין המבוטח ולחודש לידתו". בעניינו, תיקון מס' 5 לחוק גיל פרישה התשס"ד-2004[3] קבע כי גיל הפרישה של המנוחה עמד על גיל 62 והוקדם לחודש 01/2017 (חלף חודש 04/2017 טרם התיקון).

12. סעיף 10 לתקנון האחיד קובע כי חודש הזכאות הראשון לקצבת זקנה יהיה החודש העוקב לחודש בו הגיע המבוטח לגיל קצבת זקנה, למעט אם המבוטח הקדים או דחה את יציאתו לקצבה. נוסף לכך, סעיף 16(א) לתקנון האחיד קובע כי קצבת זקנה תשולם בהתאם לחודש הזכאות הראשון. כמו כן, סעיף 72(ב) לתקנון האחיד קובע, כי אם העמית הגיש לקרן בקשה לקבלת קצבה לאחר חודש הזכאות הראשון, ישולמו לו כל הקצבאות שהיו צריכות להשתלם לו החל מחודש הזכאות הראשון לקצבה (בכפוף להתיישנות של שבע שנים).

13. **הנה כי כן, הזכאות לקצבה נוצרת עם עמידה בתנאי הזכאות הקבועים בסעיף 9 לתקנון. על פי תנאי הזכאות, אין דרישה מצד העמית להגשת בקשה לקבלת קצבת זקנה על מנת שיהיה זכאי לקבלה.** בהקשר זה יובהר כי פרשנות המערערים לפיה פנסיונר הוא רק מי שהחל לקבל בפועל קצבה, אין לה על מה לסמוך והיא נדחתה ממילא בפסיקה. מעבר לאמור, כפי שצוין בעמדת הממונה, תשלום הקצבה בפועל לחשבון הבנק של הפנסיונר הוא עניין אקראי וטכני, התלוי בהתקיימות תנאים שונים, ובכלל זה קבלת טופס פרטי בנק מהעמית.

14. למען שלמות התמונה יובהר כי להבדיל מהתקנון האחיד, הרי שלעניין קרן פנסיה חדשה, קובע התקנון התקני[4] כי כל עוד לא הוגשה בקשה לקבלת קצבת זקנה, העמית אינו זכאי לקבלה.

15. כך, במסגרת סעיף 24 לתקנון התקני נקבע כי עמית זכאי לקבל קצבת זקנה החל מגיל הזכאות המינימאלי לקצבת זקנה או ממועד מאוחר יותר בהתאם לבחירתו. כמו כן, במסגרת סעיף 43 לתקנון התקני נקבע כי על העמית להגיש בקשה לקבלת קצבת זקנה ולציין את המועד שבו הוא מבקש להתחיל לקבל קצבת זקנה.

16. עוד יצוין, כי בשונה מסעיף 72 לתקנון האחיד המאפשר לעמית לקבל רטרואקטיבי בסכום אחד את כל הקצבאות להם היה זכאי לקבל החל ממועד הזכאות, בתקנון התקני אין סעיף המקנה זכאות זו נוכח העובדה שהזכאות לקצבה דורשת הגשת בקשה לקבלת קצבת זקנה. מועד הזכאות הראשון לקבלת קצבת זקנה על-פי סעיף 44 לתקנון התקני בכל מקרה לא יהיה לפני ה-1 לחודש

---

[3] תיקון זה הוא חלק מהתיקונים העקיפים שנכללו בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי המדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז – 2016.

[4] לעניין קרן פנסיה חדשה, נקבע בחוזר רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון חוזר פנסיה 2016-3-4 לעניין "זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה" (29.9.2016), כי חברה מנהלת של קרן פנסיה חדשה מקיפה תקבע נוסח תקנון בהתאם לנוסח התקנון הקבוע כנספח לחוזר (להלן- **התקנון התקני**), בהתאם, קרנות הפנסיה החדשות פועלות כיום לפי תקנון תקני שנוסח על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

העוקב למועד אישור הזכאות לקבלת קצבת זקנה, כאשר בהתאם לסעיף 43(ד) לתקנון התקני על חברה מנהלת לאשר את בקשת העמית לקבלת קצבת זקנה בתוך 10 ימים מיום קבלת בקשה מלאה ותקינה לקבלת קצבת זקנה כאמור.

ג. <u>פסק הדין בעניין מנורה-ינקוביץ</u>

17. פסק הדין בעניין מנורה- ינקוביץ עסק בשאלה "למי מוקנים כספי פנסיה שנצברו לטובתו של אדם שהוכרז כחדל פירעון, אשר הלך לעולמו בטרם מומשו, ומבלי שניתנה הוראה על ידי בית משפט של חדלות פירעון למימושם והעברתם לידי הנאמן – לנהנים על פי תנאי ההסדר הפנסיוני או לקופת הנושים?".[5]

18. פסק הדין קבע כי כספי פנסיה <u>שלא מומשו</u> בחיי החייב, בין אם כספי תגמולים ובין אם כספי פיצויים, ושבית המשפט של חדלות פירעון לא אישר את העברתם לנאמן לטובת קופת הנושים עובר למועד פטירתו של החייב (בהתאם לקבוע בסעיף 85(א1) לפקודת פשיטת הרגל התש"ם-1980 וסעיף 228 לחוק חדלות פירעון התשע"ח-2018), שייכים לנהנים <u>על פי תנאי ההסדר הפנסיוני</u> ולא לקופת הנשייה.

19. **הנה כי כן, בית המשפט העליון קובע בפסק הדין כי כספי הפנסיה שייכים לנהנים על פי תנאי ההסדר הפנסיוני, רק אם הם אכן זכאים להם בהתאם לתנאי ההסדר הפנסיוני, וכל עוד לא מומשו בחייו של החייב.** ועתה ניישם את האמור על המקרה דנן.

20. בהתאם להוראות ההסדר הפנסיוני החל בענייננו – התקנון האחיד, משאירע אירוע מזכה – עצם הגעתה של המנוחה לגיל קצבת זקנה ועצם זכאותה לקצבת זקנה, שינתה המנוחה את מעמדה ממבוטחת לפנסיונרית. זאת, בין אם המנוחה החלה לקבל קצבה בפועל ובין אם לאו, וכל עוד לא הגישה בקשה למשיכת כספים בחלון הזמנים הקבוע בסעיף 48(ב) לתקנון האחיד, וכן לא הגישה בקשה לדחות את מועד יציאתה לקצבה לפי סעיף 14 לתקנון האחיד. בנסיבות אלה, אין המנוחה יכולה להשיב את הגלגל אחורנית ולדחות את מועד האירוע המזכה בקצבה. פרשנות אחרת לפיה תתאפשר משיכת כספים בהתאם לסעיף 48 לתקנון האחיד לאחר קבלת קצבה בפועל חוטאת להוראות התקנון ותכליתו, כפי שפורט בהרחבה בעמדת הממונה.

21. לאור האמור, שונה ענייננו מנסיבות המקרה בעניין מנורה-ינקוביץ. שכן, במקרה דנן, כספי העמיתה המנוחה למעשה **מומשו** בחייה, והיא שינתה את מעמדה לפנסיונרית. זאת, נוכח העובדה כי על פי תנאי התקנון האחיד, בעצם הגעתה לגיל פרישה זכאית המנוחה לקצבת זקנה, וזאת בשים לב לכך שלא ביקשה לדחות את יציאתה לקצבה או למשוך את הכספים בחלון הזמנים הקבוע בתקנון האחיד.

22. על כן, בהתאם להוראות ההסדר הפנסיוני החל בענייננו, יורשי המנוחה לא זכאים למשיכת הכספים שנצברו בחשבון העמיתה המנוחה בסכום חד פעמי, בהתאם להוראות סעיף 49(ה) לתקנון האחיד, משום שכספים אלה "מומשו" במהלך חיי העמיתה המנוחה. עם זאת, על פניו, יורשי המנוחה זכאים לקצבה שהייתה אמורה להשתלם למנוחה החל מהמועד שבו הגיעה לגיל קצבת זקנה ועד לחודש פטירתה, בהתאם להוראות סעיף 72(ב) לתקנון האחיד.

---

[5] סעיף 23 לפסק הדין.